

**Узгодження інтересів громад у сфері стратегічного
планування як передумови формування засад спільної
інвестиційної політики
(на прикладі Львівської агломерації)***

Синюра-Ростун Н. Р.¹, Тимків Д. О.²

Опубліковано	Секція	УДК
30.11.2024	Економіка	373.2:159.922.7:37.035:371.3

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14500000>

Анотація. Розглянуто питання використання інструменту міжмуніципального співробітництва при формуванні Львівської агломерації. Зауважено додаткові можливості, що створює для громад участь у агломерації. Зазначено, що формування спільної інвестиційної політики стимулюватиме економічний розвиток громад, економічну активність мешканців. Визначено, перешкоди для реалізації спільної інвестиційної політики у Львівській агломерації. Виявлено, що розширення співробітництва в економічній сфері потребує поглиблення механізмів співпраці. Показано, основні перешкоди для активізації розвитку агломерацій в Україні. Зазначено, що одним із інструментів розвитку функціональних територій у Європі є інтегровані територіальні інвестиції. Показано окремі практики успішного впровадження ІТІ у Греції, Румунії, Нідерландах. Зазначено, що на даному етапі для громад Львівської агломерації важливо навчитися формувати спільні напрями співпраці, що дозволить залучати додаткові ресурси на стимулювання економічного зростання.

Ключові слова: агломерація, співробітництво, інвестиція, інструмент, громада, проект, політика, стратегія, функціонування, територія.

Reconciliation of the interests of the communities in the field of strategic planning and formation of the principles of a common investment policy (on the example of the Lviv agglomeration)

Annotation. The question of using the instrument of intermunicipal cooperation in the formation of the Lviv agglomeration was considered. It is noted that participation in the agglomeration creates additional opportunities for communities, including increasing institutional capacity, reducing competition and strengthening cooperation in the socio-economic sphere, implementation of large infrastructure projects, etc. It is noted that the formation of a joint investment policy will stimulate the economic development of communities, the development of entrepreneurship, and the economic activity of residents. It was determined that an obstacle to the implementation of a joint investment policy in the Lviv

* Стаття виконана в рамках виконання наукової роботи: III-02-24 «Інституційні інструменти розвитку агломерацій в умовах війни та повоєнного відновлення України (на прикладі Карпатського регіону)» (Державний реєстраційний номер роботи 0121U111754).

¹ к.е.н., с.н.с. відділу просторового розвитку ДУ «ІРД НАН України» <https://orcid.org/0000-0003-1137-9370>

² аспірант відділу просторового розвитку ДУ «ІРД НАН України» <https://orcid.org/0009-0008-3408-9089>

agglomeration is the lack of a mechanism for coordinating and coordinating the activities of its participants. It was revealed that the expansion of cooperation in the economic sphere requires the deepening of cooperation mechanisms, the development of joint projects aimed at the activation of economic development and cooperation. An analysis of the development strategies of OTG within the Lviv agglomeration was carried out. It has been established that the main obstacles to the activation of the development of agglomerations in Ukraine are: regulatory and legal instability; lack of spatial planning; lack of assessment of benefits from participation in the agglomeration; fear of losing one's own subjectivity, etc. It is noted that integrated territorial investments are one of the tools for the development of functional territories. It is shown that the use of this tool allows attracting investment support from various European funds. The main advantages of using ITI are singled out, including the possibility of implementing projects aimed at the transition to a low-carbon economy; environmental protection and increasing the efficiency of resource use; promotion of social integration, fight against poverty and discrimination, etc. Individual practices of successful ITI implementation in Greece, Romania, and the Netherlands are shown. It is noted that at this stage it is important for communities of the Lviv agglomeration to learn how to form common areas of cooperation, which in the future will allow attracting additional resources to stimulate economic growth.

Key words: agglomeration, cooperation, investment, tool, community, project, policy, strategy, functioning, territory.

Вступ

Ефективний розвиток громад в умовах обмежених ресурсів та наростаючих глобальних викликів, військових дій, що ведуться на території держави, вимагає від ОМС використання ефективних інструментів соціально-економічного розвитку для сталого інклюзивного зростання громад. Одним із таких інструментів є розвиток партнерських відносин між громадами, а в контексті пошуку ефективних інструментів посилення взаємодії територіальних громад особливої уваги заслуговує така форма співробітництва як міська агломерація. Львівська агломерація є найбільшим агломеративним утворенням Західного регіону України із площею умовної зони впливу 3596,8 км² та загальна чисельність населення – 1,05 млн осіб (на 1.01. 2022), яке географічно визначається в межах Львівської громади (м. Львів та інші населені пункти громади) та 18 сусідніх громад (Бібрської, Великолюбінської, Городоцька, Давидівської, Жовківської, Жовтанецької, Зимноводівської, Івано-Франківської, Куликівської, Мурованської, Новояворівської, Новояричівсько, Оброшинської, Підберіздівської, Пустомитівської, Сокільницької, Солонківської та Щирецької громад).

У світовій практиці існують декілька моделей управління міськими агломераціями:

- одно рівневі – для неї характерне єдине муніципальне утворення, що включає всю територію агломерації;
- дворівневі – створення у рамках агломерації муніципального утворення другого рівня;
- регіональні – управління здійснюється органами регіональної влади (можливе в тому випадку, коли агломерація займає переважну частину території регіону);
- договірні – агломерації розвиваються на основі міжмуніципального співробітництва [1, с. 206].

На законодавчому рівні функціонування агломерацій в Україні не врегульовано, відтак громади самостійно шукають шляхи налагодження співпраці із переведенням її у формальну площину. Найбільш ефективною, на нашу думку, є розвиток співпраці на договірних засадах, оскільки у такому варіанті співпраці можливо максимально врахувати потреби кожної сторони. Крім того, об'єднання задля реалізації спільних

проектів та вирішення спільних проблем сильніших (наприклад місто Львів) та слабших громад дозволяє стимулювати розвиток останніх.

Участь у агломерації створює громадам додаткові переваги шляхом підвищення інституційної спроможності, зниження конкуренції та посилення співпраці у соціально-економічній сфері, великих інфраструктурних проектах, які самостійно реалізувати громада не може. Соціологічне опитування проведе Київським міжнародним інститутом соціології серед мешканців Львівської агломерації у 2023 р. показало, що абсолютна більшість населення агломерації (88%) підтримують співробітництво Львова та сусідніх громад, а сама ідея співробітництва користується абсолютною підтримкою як у Львівській громаді (89%) так і у сусідніх громадах (86%). Понад 54% мешканців агломерації вважають що від співпраці виграє як Львів так і сусідні громади. Топ сферами для співробітництва, на думку мешканців, можуть стати будівництво доріг, сучасних сміттєпереробних заводів чи полігонів, розвиток мережі медичних закладів, облаштування зелених зон, очистка річок, розвиток індустріальних парків, розвиток мережі освітніх закладів, громадського транспорту, спортивної інфраструктури, вирішення завдань цивільної оборони [2]. Як бачимо, мешканці агломерації позитивно оцінюють можливості та перспективи співробітництва між громадами, а відтак завданням ОМС стає налагодження такої співпраці та переведення її у формальну площину із подальшим формуванням напрямів спільного стратегічного розвитку, розробкою та реалізацією спільної інвестиційної політики, що сприятиме зменшенню економічних диспропорцій, підвищенню економічної стійкості та безпеки.

Аналіз досліджень. Необхідність розширення інструментарію міжмуніципального співробітництва громад у сфері місцевого економічного розвитку показує О. Дорофєєв [3], автор також пропонує перелік інструментів, які можуть бути реалізовані територіальними громадами для усунення перешкод та забезпечення більш ефективного стимулювання місцевого економічного зростання, а особливо важливими для розвитку міжмуніципального співробітництва територіальних громад в економічній сфері є узгодження політики фіскального стимулювання (місцевих податків і зборів), співпраця у сфері ресурсної та організаційної підтримки суб'єктів малого підприємництва, налагодження співпраці між агенціями місцевого економічного розвитку, створення територіальних бізнес-інкубаторів тощо. У дослідженні Попадинець Н.М., Олексюк Г.В. [4] окреслили основні підходи щодо формування агломерацій у контексті державної регіональної політики, принципи їх формування на прикладі Львівської області, дослідниками охарактеризовано нормативно-правове регулювання агломерацій, особливості інфраструктурного забезпечення, а також соціально-економічні переваги, що впливають із створення взаємозв'язків між територіями. Чималим є науковий доробок у сфері дослідження агломераційних процесів науковців ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України» [5; 6; 7] наукові праці яких присвячені ролі агломерацій як центрів соціально-економічного зростання територій та врахування їх впливу в контексті формування сталої регіональної політики. Незважаючи на широке дослідження тема не втрачає своєї актуальності, оскільки посилення агломеративних процесів актуалізує пошук нових нормативно-правових форм та інструментів взаємодії громад, що входять у агломерацію.

Метою статті є дослідження рівня налагодження співпраці між потенційними учасниками Львівської агломерації зокрема у контексті формування засад спільної інвестиційної політики, а саме можливостей активізації співпраці громад у контексті використання європейських інструментів політики регіонального розвитку.

Результати

Формування засад спільної інвестиційної політики важлива для розвитку територіальних громад у межах Львівської агломерації, оскільки:

- стимулюватиме економічний розвиток громад та економічну активність їх мешканців;
- сприятиме отримання інвестиційних ресурсів шляхом залучення іноземних кредитів, грантових коштів під реалізацію великих інфраструктурних проєктів, розвиток індустріальних парків та інших форм просторової організації бізнесу;
- сприятиме підтримці функціонуючого бізнесу, стимулюватиме розвиток підприємництва та диверсифікації видів економічної діяльності у громадах.

У Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки оперативною ціллю 1 визначено «Стимулювання центрів економічного розвитку», якими виступають міста та агломерації. Однак, на законодавчому рівні не врегульовані питання, що стосуються створення, управління та розвитку агломерацій, що стає певною перепорою для їх ефективного функціонування в правовому полі.

У Стратегії Львівської агломерації виокремлено 24 ключових стратегічних проєкти, серед яких створення єдиної та зручної системи громадського транспорту (наприклад проєкт «Lviv city express» [8] (спрямований на розвиток приміського залізничного сполучення, яке б зменшило навантаження на автотрафік та скоротило час та транспортні витрати мешканців прилеглих до Львова територій)), покращення системи поводження з відходами, вирішення спільних екологічних та соціальних проблем тощо.

Однією із перепон для формування та реалізації спільної інвестиційної політики у Львівській агломерації є відсутність механізму координації та узгодження діяльності її учасників. Для часткового вирішення цієї проблеми було утворено Асоціацію органів місцевого самоврядування «Львівська агломерація» членами якої стали 10 територіальних громад: Бібрська, Великолюбінська, Городоцька, Давидівська, Жовківська, Жовтанецька, Куликівська, Львівська, Новояричівська, Пустомитівська. Метою об'єднання громад в асоціацію стала можливість реалізації спільних проєктів на взаємовигідних та рівноправних засадах із залученням на ці проєкти коштів міжнародної технічної допомоги, а також можливість репрезентувати спільні інтереси на різних міжнародних майданчиках, спілкуватися з іншими європейськими агломераціями, Європейською комісією, щоб залучати додаткове фінансування під реалізацію спільних проєктів.

Пілотними проєктами, які почали реалізовувати у межах Львівської агломерації стали проєкти спрямовані на розвиток згуртованості, поглиблення довіри та розширення міжмуніципальної співпраці, зокрема:

- у сфері освіти - літні табори для школярів Львівської агломерації (було охоплено близько 500 дітей); надання послуг Центру професійного розвитку педагогічних працівників у Львові (на засадах міжмуніципальної співпраці);
- у туристично-рекреаційній сфері - формування Краєзнавчого атласу Львівської агломерації, який відобразить історично важливі місця та туристично привабливі об'єкти кожної із громад-учасниць Асоціації (фінансується в рамках гранту Ради Європи).

Розширення співробітництва в економічній сфері потребує поглиблення механізмів співпраці, напрацювання спільних проєктів спрямованих на активізацію економічного розвитку та співробітництва, що охоплюватиме територію кількох суміжних ОТГ. Крім того, розширення співробітництва між територіальними громадами у межах Львівської агломерації допоможе:

- нівелювати виникнення потенційних конфліктів між громадами щодо використання суміжних територій внаслідок формального узгодження

містобудівної документації чи недотримання її вимог, відсутності генеральних планів як окремих населених пунктів так і ОТГ загалом;

- активізувати перехід до поліцентричної моделі розвитку Львівської агломерації, оскільки станом на 2024 р. економічний розвиток м. Львова та навколишніх громад був мало інтегрованим, що посилює конкуренцію за інвестора, ускладнює узгодження територій для розташування великих інвестиційних об'єктів (наприклад індустріальні парки) та подальшого управління ними;
- сформувати спільні стратегії та плани розвитку між громадами агломерації або синхронізувати між собою уже наявні. Як зазначено Н. Попадинцем, стратегічні плани розвитку громад агломерації містять схожі (однакові) цілі (не синхронізовані між собою), що часто унеможлиблює їх досягнення у тій чи іншій громаді (наприклад, будівництво дороги, школи, медичного закладу, полігону ТПВ тощо), так як неузгоджені ресурси, технічні і земельні питання, екологічні проблеми, що можуть мати спільний вплив [4].

Готовність ОМС до розробки та реалізації спільних проектів можна оцінити шляхом аналізу стратегічної документації громад. Аналіз стратегічних документів ОТГ, що потенційно можуть входити до Львівської агломерації показує, що:

громади не повністю розуміють принципи утворення та функціонування агломерацій, які в умовах України ще не регламентовані нормативно-правовими документами, що викликає страх втрати власної як суб'єктності та і контролю над ресурсами. Успішне використання переваг географічної близькості до Львова не поєднується із бажанням формувати спільну соціально-економічну політику, формувати робочі групи для вирішення спільних проблем, реалізації проектів та формуванні спільних стратегічних векторів розвитку. Близькість до м. Львів як важлива передумова власного розвитку зазначається у стратегіях Жовківської міської ОТГ, Давидівської сільської ОТГ, Зимноводівської сільської ОТГ, Івано-Франківської сільської ОТГ та ін. Однак, поряд із використанням переваг від близькості розташування до м. Львова, громади не бажають ділитися власними ресурсами ні зі Львовом ні з сусідніми громадами, а потенційне входження у майбутнє агломеративне утворення більшість розглядає як загрозу (втрати власної суб'єктності та ресурсів – людських, земельних, фінансових тощо). Наприклад, Жовківська громада побоюється, що входження до агломерації збільшить залежність від рішень обласного центру та може спричинити втрату суб'єктності. У Новояричівській селищній ОТГ побоюються, що участь у агломерації посилить регуляторний вплив на рішення громади. У стратегії Сокільницької сільської ОТГ [9] зазначено, що вигідне географічне розташування біля Львова приваблює населення та бізнес, створює можливості для розвитку логістичної сфери, міжмуніципального співробітництва для вирішення спільних проблем, зокрема у соціальній та житлово-комунальній сфері, а входження у Львівську агломерацію сприятиме модернізації комунальних мереж та транспортної інфраструктури. Географічна наближеність до Львова трактується як перевага, що створює додаткові можливості для економічного розвитку, зокрема транспортного сектору, логістики, переробної промисловості. Водночас, разом із усіма переліченими перевагами входження у Львівську агломерацію розглядається як загроза. Отже, формування та розвиток Львівської агломерації, шляхом залучення нових учасників залежить від того, наскільки вдасться сформувати зрозуміле середовище для участі усіх потенційних учасників агломерації на рівних, демократичних засадах.

Більшість потенційних учасників Львівської агломерації у своїх стратегіях не виокремлюють ні потенційні можливості ні загрози для розвитку власних громад. Можна припустити, це пов'язано з тим, що більшість стратегій розроблялися та були затверджені ще до 2022 - 2023 рр., коли процес інституціоналізації Львівської агломерації ще не активізувався. Оцінка переваг від участі ОТГ в агломерації дозволяє

розширити можливості вирішення локальних проблем, що стимулюватиме соціально-економічний розвиток. На кінець 2024 р. лише окремі територіально громади розуміли можливості для власного розвитку від участі у Львівській агломерації. Однією із таких є Жовківська міська ОТГ у стратегії розвитку якої зазначено, що: «участь у Львівській агломерації дасть змогу залучати зовнішніх фахівців до розвитку сфер громади, спільному вирішенню локальних проблем; дасть змогу залучити додаткове співфінансування на вирішення локальних проблем (наприклад, щодо ТПВ, транспортного сполучення тощо), а також забезпечити інноваційний підхід до розвитку управлінської культури, туристичної галузі, впорядкування публічних просторів, збору та моніторингу за муніципальними даними, розвитку ринку нерухомості тощо, при цьому не втрачаючи своєї суб'єктності та іміджу» [10].

У більшості громад відсутні комплексні просторові плани території. Відсутність просторового планування громади негативно впливає на її розвиток, стримує налагодження відносин із сусідніми громадами, залучення інвестиційних ресурсів тощо. На початок 2024 р. ОТГ Львівської агломерації не мають розроблених комплексних планів розвитку власних територій (лише у стратегії розвитку Куликівської ОТГ [11] окремим пунктом відзначено необхідність його створення), а просторове планування обмежується генеральними планами населених пунктів, більшість із яких потребують оновлення. Відсутність Комплексного плану просторового розвитку території ОТГ найчастіше пояснюється недостатністю ресурсів у громади для фінансування його створення (Новояричівська ОТГ [12]), така ситуація значно ускладнюватиме формування та реалізацію спільних інвестиційних проектів, що охоплюватимуть інтереси двох або більше громад на території Львівської агломерації.

Планування, а відтак і реалізації спільних проектів шляхом укладання договорів про співробітництво територіальних громад проводиться з метою вирішення комунальних, соціальних, освітніх проблем, натомість економічне або інвестиційне співробітництво, а відтак і формування спільної інвестиційної політики територій у межах двох або більше ОТГ не знайшли відображення у стратегічних документах. Здебільшого, громади об'єднуються шляхом укладання договорів про міжмуніципальне співробітництво для вирішення питань у сферах житлово-комунального господарства (поводження з ТПВ, водопостачання та водовідведення тощо), благоустрою території, освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення. Як зазначають у Стратегії розвитку Оборощинської ОТГ сподівання на ефективність новостворюваної Львівської агломерації та вирішення багатьох системних проблем через муніципальне співробітництво не виправдовують себе. Учасники агломерації, переслідуючи власні інтереси, не можуть знайти консенсусу, що призводить до розчарування і посилення недовіри до реально ефективних інструментів розвитку регіональної економіки та можливості реалізації значимих розвиткових проектів [13]. Натомість важливо, щоб громади зрозуміли, можливості від участі у створенні Львівської агломерації та використання її потенціалу для вирішення соціально-економічних проблеми, диверсифікації структури економіки громад, підвищення її інвестиційної привабливості тощо.

В Україні ще не достатньо прикладів успішної співпраці між містом та приміськими територіями. Одним із таких прикладів стала «сільська агломерація» Хотинського субрегіону на Буковині (каркасом агломерації стали Клішківська, Недобоївська, Рукшинська та Хотинська об'єднані територіальні громади, об'єднавши близько 50 тисяч населення, 70 % якого складають малі товаровиробники, що займаються вирощуванням фруктів), у якій співробітництво відбувається в напрямку агломерацій між містом і селом. В рамках співробітництва реалізовується спільний проект «Партнерство територіальних громад «Яблунової агломерації» як ефективний інструмент місцевого розвитку», яким передбачається: переорієнтації на інші ринки

збуту, розвиток переробки плодово-ягідної продукції, створення спільного комунального підприємства із сучасними виробничими потужностями, яке буде обслуговувати приватні та фермерські господарства всього Хотинського субрегіону [14]. Ці питання можуть вирішуватись через наявні механізми горизонтальної співпраці громад. Водночас в рамках міських агломерацій існуватиме потреба узгодження громадами спільних рішень, щодо яких відсутній консенсус. Саме це стає основоположною проблемою, яка потребує першочергового законодавчого унормування у сфері функціонування міських агломерацій у короткостроковій перспективі.

У Стратегії розвитку Львівської агломерації зазначається, що місцева влада повинна працювати над створенням сприятливих умов для бізнесу, зокрема шляхом розвитку інфраструктури, покращення транспортного сполучення, формування прозорого регуляторного середовища, а також надання фінансової підтримки, оскільки наявність достатнього фінансування є передумовою успішної діяльності агломерацій. В українських реаліях у найближчій перспективі видається малоімовірним затвердження окремого фінансування агломерацій за рахунок податкових надходжень, тому оптимальною моделлю є залучення позабюджетного фінансування. Початок перемовин щодо вступу України до Європейського Союзу та набуття статусу кандидата у члени Європейського Союзу створює вікно можливостей для залучення цільового фінансування європейських фондів, які починають працювати в Україні, зокрема програми Interreg Europe та Life [15]. У цьому контексті важливу роль відіграє співпраця з міжнародними організаціями та програмами, які допомагають залучати фінансування на розвиток інфраструктурних проектів і підтримку малого та середнього бізнесу.

Одним із інструментів розбудови територіальної політики ЄС, що спрямується на підтримку реалізації соціально-економічних проектів, що охоплюють адміністративні межі кількох громад або районів є інтегровані територіальні інвестиції (ІТІ) [16].

Інструмент ІТІ, передбачений 36 статтею Регламенту про загальні положення [17], та спрямований на підтримку розвитку територій через реалізацію ними власного потенціалу. Для вирішення питань розвитку території залучаються різні рівні влади – національний, регіональний, місцевий. Група територій, функціонально пов'язаних між собою, для того щоб претендувати на ресурси ІТІ повинна:

- формалізувати наміри про співпрацю у формі меморандуму чи асоціації;
- виокремити спільні проблеми, підготувати низку проектів, спрямованих на їх вирішення;
- підготувати спільну стратегію і/або план інтегрованого розвитку спрямовані на стимулювання економічного розвитку територій, стримування впливу робочої сили, покращення доступу до якісних послуг для жителів незалежно від місця проживання, посилення функціональної цілісності території шляхом реалізації проектів спрямованих на розвиток дорожньо-транспортної інфраструктури та інженерних мереж тощо.

Територіально, проекти фінансовані ІТІ можуть охоплювати різні типи функціональних територій, зокрема міста, функціональні міські території, агломераційні території тощо.

Основною перевагою використання ІТІ є можливість поєднувати інвестиції з різних джерел, зокрема з Європейського соціального фонду (ЄСФ), Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР) або Фонду згуртованості, також дозволяється залучати фінансову підтримку в рамках Європейського сільськогосподарського фонду регіонального розвитку та Європейського фонду морського та рибного господарства.

За тематичною спрямованістю найбільшу підтримку отримують проекти спрямовані на реалізацію наступних цілей: перехід до низьковуглецевої економіки;

охорону навколишнього середовища та підвищення ефективності використання ресурсів; сприяння соціальній інтеграції, боротьбі з бідністю та дискримінацією тощо.

Перевагами використання ІТІ у регіональному розвитку в Європейському Союзі стали [17]:

1. *Цілісний підхід*, що проявляється у можливостях поєднання ресурсів із різних фондів ЄС (Європейський соціальний фонд, Європейський фонд регіонального розвитку або Фонд згуртованості) для узгодженого вирішення багатьох проблем, що сприяє синергії та ефективному використанню коштів.
2. *Посилення процесів децентралізації* - шляхом розширення прав та можливостей місцевих суб'єктів (муніципалітетів, неурядових організацій, бізнесу) бути залученими до процесів прийняття рішень, що дозволяє ефективно адаптовувати ІТІ до місцевих потреб.
3. *Стратегічне планування* на місцевому рівні із визначенням пріоритетів та стратегічних цілей, що дозволяє регіонам ефективно розподіляти ресурси для досягнення цілей сталого розвитку.
4. *Гнучкість* - забезпечується шляхом надання широких можливостей при виборі проектів, що дозволяє регіонам адаптуватися до швидкозмінних зовнішніх обставин та реагувати на нові виклики (наприклад зміни клімату, цифровізацію тощо).
5. *Інновації в управлінні*, що продукуються через міжгалузеву співпрацю представників різних стейкхолдерів з різноманітних сфер (наприклад освіти, бізнесу, науки).
6. *Підтримання сталого розвитку міст* шляхом впровадження інтегрованого розвитку, розвитку інфраструктури, соціальної інтеграції та захисту навколишнього середовища.

Станом на 2017 р. для реалізації інтегрованих територіальних та міських стратегій ІТІ використовували 20 членів ЄС із загальною сумою фінансування 13,8 млрд. євро, з яких 11,8 млрд. євро (85%) фінансувалося в рамках ЄФРР (ERDF), 1,7 млрд. євро (12 %) Європейський соціальний фонд (ESF), решта - через Фонд згуртування (0,3 млрд. євро). На дев'ять держав-членів ЄС припадало майже 80 % загального обсягу фінансування ІТІ, причому близько 28 % усіх ІТІ реалізуються в одній країні – Польщі [18].

Наприклад у Роттердамі інструментом ІТІ фінансуються проекти, в рамках яких підприємства отримують підтримку в розвитку інноваційних технологій через ЄФРР, а Європейський соціальний фонд забезпечує цільове навчання для забезпечення пропозиції робочої сили для робочих місць у цих секторах. Компанії беруть участь у розробці відповідних навчальних курсів і зобов'язуються надавати слухачам робочі місця після отримання ними відповідної кваліфікації [18].

Одним із прикладів використання ІТІ є грецький муніципалітет Піррей [19]. При впровадженні ІТІ Піррей був розділений на два міські райони залежно від потреб та критеріїв впровадження:

Перший район характеризувався високим трафіком, неорганізованим паркуванням, низьким рівнем озеленення та нестачею вільних територій. Проекти, які планувалися до реалізації в цьому районі спрямовувалися на міський розвиток та ревіталізацію, посилення соціальної згуртованості.

Для другого району характерними були негативне навантаження від інтенсивного пасажиропотоку у порту, комерційної портової та суднобудівельної діяльності, висока щільність населення, інтенсивний трафік, завантаженість доріг, нестача вільного простору, наявність занедбаних як промислових районів так і районів приватної забудови. Для вирішення зазначених проблем було запропоновано ряд заходів для забезпечення соціально згуртованості, що поєднуються із заходами міського розвитку.

На початковому етапі у Пірреї було проведено публічні консультації між місцевими органами влади та спілкам, бізнес-спільнотою та громадянам з метою формування ефективної стратегії, яка повинна відповідати реальним потребам та можливостям муніципалітету Пірея. Стратегія муніципалітету Пірей отримала найвищу оцінку від Органу управління регіональною операційною програмою із загальним фінансуванням понад 80 млн євро на п'ять років. Ці кошти спрямовувалися на заходи, які стосуються модернізації міст (25 млн євро), посилення соціальної згуртованості (27 млн євро), розвиток підприємництва (28 млн євро). Частина ІТІ у муніципалітеті Пірей, що стосується транспортних та дорожньої інфраструктури, ремонтних робіт, шкільних спортивних споруд, фінансується за рахунок національних ресурсів (приблизно 32 млн євро).

У Румунії інструмент ІТІ [20] реалізовувався у дельті Дунаю та охопив територію 38 адміністративних одиниць: міста Тульча, 4 малих та середніх містечок, 29 муніципалітетів повіту Тулча (цей повіт містить 46 муніципалітетів) та 4 муніципалітетів (Корбу, Істрія, Михай-Вітезу та Сецеле) у складі повіту Констанца. Інструмент ІТІ дельти Дунаю впроваджувався для забезпечення сталого економічного розвитку з акцентом на туризм та сільськогосподарську діяльність, підвищення якості життя та захисту навколишнього середовища. Організацією, яка виконувала роль проміжного органу з впровадження ІТІ була Асоціація розвитку громад ІТІ дельти Дунаю. Виділене фінансування в обсязі 1,12 млрд євро на розвиток громад на цій території стало найбільшим інвестиційним проектом у Румунії. Через механізми ІТІ громади дельти Дунаю змогли подати 1 743 проекти на суму 1,43 млрд євро, з яких було укладено контракти на 996 проектів загальною вартістю 865,5 млн євро (понад 77% від загального обсягу коштів, виділених ЄС на цей регіон). Серед проектів які отримали фінансування були: будівництво мосту через Дунай між Брайлою та Тульчею, модернізація порту Тульча, модернізація аеропорту «Дельта Дунаю» та відновлення деяких районних доріг у Констанці.

Інструмент ІТІ надає можливості місцевим органам влади самостійно розробляти та реалізовувати інтегровані та структуровані програми спрямовані на інтенсифікацію місцевого розвитку, а впровадження ІТІ сприяє підвищенню конкурентоспроможності, інновацій та підприємництва, забезпеченню соціальної згуртованості, збереженню ресурсів, реорганізації виробництва, підвищенню стійкості перед демографічними викликами тощо.

Разом з тим, при використанні інструменту ІТІ європейські громади стикнулися з низкою проблем, серед яких [18]:

проблеми розробки територіальних стратегій (визначення оптимального географічного охоплення, тематичного змісту та механізмів управління стратегіями) у контексті узгодження відмінностей між функціональними та адміністративними межами території.

Проблеми із залученням потенційних бенефіціарів для подачі заявок за конкретними тематичними напрямками, наприклад такими як перехід до низьковуглецевої економіки, що спричиняло зміну стратегії ІТІ та породжує ризик перетворення стратегії на «муніципально-орієнтовану», з обмеженим залученням інших партнерів (наприклад громадського, волонтерського та приватного секторів).

Проблеми із розробкою стратегічних, інтегрованих проектних пропозицій. Виникли ризики, що при розробці та відборі проектів основна увага приділяється швидкому освоєнню коштів, а не їхньому стратегічному значенню. Відтак, ефективна реалізація проектів потребує напрацювання необхідних для імплементації проектів до початку програмного періоду.

Складність інструменту полягає у необхідності: об'єднання інвестицій з різних фондів; адаптації регуляторної політики, зокрема реалізація систем моніторингу та

контролю, дотримання правил державних закупівель, тематичної спрямованості, системи оцінки ефективності, орієнтації на результат тощо.

Складність організаційної структури запровадження ІТІ, оскільки використання ІТІ потребує створення посередницьких органів, що збільшує рівень бюрократичного навантаження на органи управління. Крім того, місцеві органи влади часто не мають необхідних ресурсів для підготовки та реалізації проектів, пов'язаних з ІТІ.

Небажання органів державної влади делегувати повноваження на місцевий рівень. Органи державного управління в деяких державах-членах, таких як Чехія та Німеччина, не бажають передавати повноваження на місцевий рівень, оскільки не завжди переконані у важливості цього інструменту для розвитку місцевих територій.

Недостатній рівень фінансування. Не усі країни здійснили обов'язкове виділення операційних програмних ресурсів на ІТІ, що ставить під загрозу їх реалізацію у цих державах

Допоки Україна не стала членом ЄС, українські міста та громади не мають доступу для отримання додаткового фінансування із використанням ІТІ. Однак, на даному етапі для громад Львівської агломерації важливо навчитися формувати спільні напрями співпраці, спільні стратегічні вектори розвитку, формалізувати співпрацю тощо. Крім того, негативний досвід європейських країн у використанні ІТІ дає можливість враховувати його при формулюванні власних стратегій та планів, що в перспективі дозволить залучати додаткові ресурси на стимулювання економічного зростання.

Висновки

Формування міжмуніципальної співпраці громад у межах Львівської агломерації лише розпочинається. Наразі громадам важливо зрозуміти, що в умовах співробітництва вони зможуть отримати додаткові можливості для власного зростання.

Одним із напрямів розвитку міжмуніципальної співпраці громад Львівської агломерації повинен сфокусуватися на формуванні спільної інвестиційної політики, що допоможе:

- активізувати пошук потенційних інвесторів, залучення партнерів та програм підтримки, як національних так і міжнародних (міжнародні організації, фонди, партнерські відносини з містами-партнерами тощо);
- створити комфортні умови для інвесторів шляхом формування сприятливого бізнес-клімату, прозорого регуляторного середовища, які стимулюватимуть розвиток бізнесу, залучення інвестицій та розвиток економіки в усіх громадах агломерації;
- знизити рівень конкуренції за інвестора, натомість стимулювати зростання співпраці сильніших та слабших громад, шляхом створення спільних інвестиційних паспортів, проведення інвестиційного маркетингу громад, посилення популяризації місцевих підприємців, виробників тощо;
- стимулювати розвитку міжмуніципальних інноваційних проектів (індустріальних парків, логістичних хабів та ін.), що сприятиме формуванню поліцентричної моделі економічного розвитку агломерації.

Список використаних джерел

1. Войціцька К.М. Публічне управління економічним розвитком урбанізованих територій (2023). [Дис. доктр. філософії]. Житомир. 296с. С. 206. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8370/Voitsitska.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Думки і погляди населення Львівської агломерації: результати соціологічного дослідження аналітичний звіт. (2023) URL:

- https://kiis.com.ua/materials/pr/20230508_z/Report_LvivAgglomeration_March2023_ukr_fin.pdf
3. Дорофеев О. В. Співпраця територіальних громад у сфері економічного розвитку депресивних територій: фокус стимулювання малого бізнесу. (2022). *Modern Economics*. № 36. С. 45-50. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V36\(2022\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V36(2022)-07).
  4. Попадинець Н. М., Олексюк Г. В. Агломераційні процеси та інклюзивний розвиток: стратегування і смарт-підхід (2024). *Український журнал прикладної економіки та техніки*. Том 9. № 3. С. 190 – 197 DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-33>
  5. Мельник М.І. (ред.) (2016) Метрополійні функції великих міст України: потенціал розвитку та перспективи реалізації. Львів. 552с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20160301.pdf>.
  6. Жук П., Сірик З. (2023) Реформа децентралізації та питання управління агломераціями в Україні. *Регіональна економіка*. No2(108). С. 34-40. DOI <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-2-3>.
  7. Мельник М. І., Залуцький І. Р. Проблемні аспекти інституційно-правового забезпечення розвитку агломерацій як об'єкта регіональної політики. (2024) *Регіональна економіка*. №1(111). С. 34-48. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-1-4>
  8. Проекти співробітництва в межах Львівської агломерації, які можна очікувати найближчим часом: відбулось засідання робочої групи. URL: <https://loda.gov.ua/news/60412>.
  9. Стратегія розвитку Сокольніцької сільської територіальної громади на період до 2027 року. URL: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Frada.info%2Fupload%2Fusers_files%2F04369682%2F12ea1f842e1765ec23cc35f00fc4a258.docx&wdOrigin=BROUSELINK
  10. Стратегія розвитку Жовківської міської територіальної громади на період до 2028 р. URL: <http://surl.li/ygcadj>
  11. Стратегія розвитку Куликівської селищної територіальної громади до 2027 року та План заходів на 2024-2027 роки з реалізації стратегії розвитку Куликівської селищної територіальної громади до 2027 року. (2023). URL: https://rada.info/upload/users_files/04371957/f789f75ece57f9f26bd1ebfc4f1c9697.pdf.
  12. Стратегія розвитку Новояричівської селищної територіальної громади до 2027 року. URL: <https://novouarychiv-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-11-53-15-25-10-2022/>
  13. Стратегія розвитку Оброшинської територіальної громади на період до 2027 року. URL: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Frada.info%2Fupload%2Fusers_files%2F04369587%2F4423140c6b9c18c0a0928f2461c3c9ce.docx&wdOrigin=BROUSELINK
  14. «Яблунева агломерація»: нові можливості місцевого розвитку. URL: <https://www.csi.org.ua/news/yabluneva-aglomeratsiya-novi-mozhlyvosti-mistsevogo-rozvytku/>.
  15. Лях В.М. Проблеми створення та розвитку міських агломерацій в Україні: досвід Республіки Польща. *International Scientific Journal "Internauka"* <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2024-1>. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17056768526233.pdf>.
  16. Андріїв Б.Є. Міжмуніципальне співробітництво в умовах впровадження стратегії поліцентричного врядування. (2022). *Регіональні студії*. https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.31.5_31_2022.pdf (uzhnu.uz.ua)

17. Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013. (EC) No 1083/2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1303>.
18. Integrated territorial investment. Implementation and future prospects. (2018). URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614735/EPRS_BRI\(2018\)614735_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614735/EPRS_BRI(2018)614735_EN.pdf).
19. Delitheou, V., & Georgakopoulou, S. (2019). Integrated territorial investments as a tool for sustainable urban development. The case of Piraeus municipality. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, 14(3), 22–40. URL: <https://www.jstor.org/stable/26753787/>
20. Păceșilă, M., Colesca, S. E., Popescu, R.-I., & Burcea, Ștefan-G. (2022). Integrated territorial investments as a tool for sustainable development: overview on the implementation in Romania. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, 17(4), 5–21. URL: <https://www.jstor.org/stable/27181032>.